

на лични спомени и на сигурни исторически вестии: „Въ време на гръцкото възстание (1821) цѣли военни отдѣления, съставени отъ българи и командувани пакъ отъ български войводи, известни на всички сегашни българи и гърци, помагаха на гърцитѣ. Поради това нашиятъ народъ, компрометиранъ, въ разстояние на 7 години биде поставенъ въ военно положение и изложенъ на неописуеми злини.“ Раковски потвърждава тѣзи съобщения, като ги разширява въ Горски пѣтникъ (1857) и като пише въ Българскитѣ хайдутѣ (1867): „Българскитѣ горски хайдушки чети и въ възстанието на свободна днесъ Гърция притекоха пламенно, съставиха особни полкове, а най-паче полка на конницата, и показаха най-голъма храбрость. Гръцката нова повестностъ съ всичката си пристрастностъ не измѣни народното имъ име, но записа нѣколцина отъ по-знаменититѣ подъ името *Βούλγαροι* — Българи . . .“ Починътъ за участие иде тукъ особено отъ ония българи, които сж имали възможность да вкусятъ плодовѣтъ на просвѣтата и свободата и които сж вѣрвали, че гърцитѣ воюватъ изобщо за правата на потѣпканитѣ християни въ Турско. За Априлова, родоначалника на българското ново образование, който до прочитането на Венелиновата история въ 1831 г. поддържа гръцката политическа идея, ние знаемъ, че е билъ деенъ помощникъ на хетериста Скуфасъ въ Одеса и че особено въ 1821 г. оказвалъ голѣми услуги на хетериститѣ, когато тѣ потеглятъ отъ Одеса за Гърция (той имъ отстѣпилъ магазина си за квартируване и имъ отпусналъ твърде значителна парична помощ). Не напраздно по-късно той пита, при една полемика съ гръцкитѣ патриоти въ Одеса, дали тия сж направили поне толкова за просвѣтата и революцията на съотечественицитѣ си, колкото е сторилъ той, чистиятъ българинъ. Но ако Априловъ ъвреме се избавя отъ своитѣ елинофилски увлѣчения, за да заживѣе съ идеята за българска народна и черковна независимостъ, отстоявана отъ него въ открита борба срещу опасния елинизъмъ, не е тѣй и при други горещи ревнителѣ на гръцката просвѣта и гръцката културна хегемония, сжщо отъ български произходъ, каквото д-ръ Никола Пиколо или д-ръ Атанасъ Богориди. Тия двама високоучени мжже, удавени въ стихията на елинизма, не успѣватъ да се отърсятъ напълно отъ гръцката психоза и да заработятъ предъ цѣль свѣтъ за спасение и въздигане на оте-